

СТАНОВИЩЕ

на съдиите Румен Ненков, Кети Маркова и Анастас Анастасов по к.д. № 13/2013 г.

Според общоприетия международен стандарт съдебните актове трябва да бъдат ясни, недвусмислени и разбираеми не само за юристите, но и за всички останали граждани. С особена сила това важи за решенията на Конституционния съд (КС), тъй като засягат обществени проблеми с голяма значимост. Сериозен недостатък на възприетите от мнозинството съдии мотиви на постановеното по делото решение е, че са вътрешно противоречиви и непоследователни. Не споделяме и отделни аспекти от направеното тълкуване на закона.

Считаме, че КС следваше да обсъди по-задълбочено основния спорен въпрос - дали наистина в предизборния ден на 11 май 2013 г. са извършени нарушения на забраната за агитация по чл. 133, ал. 6 от Изборния кодекс (ИК). Само при положителен отговор би могъл да се постави и вторият въпрос – доколко тези нарушения са съществени и като такива са могли да повлияли върху резултата от оспорените парламентарни избори. В мотивите на решението се приема, че партийните прояви по повод намерените в печатницата в гр. Костинброд изборни бюлетини не съставляват предизборна агитация, като доводите за това се основават на най-общо позоваване на легалното определение за „агитация” по § 1, т. 21 от Допълнителните разпоредби (ДР) на ИК, както и на становището на Централната избирателна комисия (ЦИК), въпреки че последното според нас изобщо не обвързва съда при тълкуването на закона. След като по същество от една страна се приема, че нарушения по чл. 133, ал. 6 ИК не са допуснати, от друга – съвсем нелогично следват съображения за това, че „не съществува обективен критерий, по който да се прецени дали и как едно нарушение на правилата за агитация в деня за размисъл и последиците от него се е отразило на изборния резултат”. Създава се впечатление, че формираното мнозинство, подкрепящо мотивите, се съмнява в собствената си констатация за липса на нарушение.

По наше мнение всички данни по делото сочат, че на 11 май 2013 г. са извършени действия, насочени към манипулиране на общественото съзнание с оглед постигане на по-благоприятен изборен резултат за включилите се в тази акция партии и коалиции. Почтеното отношение към истината и правото изискваше Конституционният съд да направи това заключение. Проведените партийни мероприятия (пресконференции) и

направените на тях изказвания на политически лидери по повод т.нар. „случай Костинброд”, логично и неизбежно получили широко медийно отразяване, при всяко положение съставляват забранена предизборна агитация, дори и ако деянията се оценяват само през призмата на определителната норма на § 1, т. 21 ДР на ИК, разбира се тълкувана в духа на основополагащите конституционни принципи. Злепоставянето на основния политически опонент с изключително сериозното твърдение, че подготвя фалшификация на предстоящите избори, придружено с оценки като „опит за държавен преврат”, „насилствено завземане на властта”, „грандиозна кражба на гласове” и пр., както и с искания да се търси най-тежката наказателна отговорност, включително и за противодържавни престъпления, да се свика Консултативния съвет за национална сигурност при президента и т.н., в конкретния случай имплицитно съдържат и призив към избирателите да подкрепят съответните партии и коалиции, които са представени като „жертви” на възможна фалшификация. Това е така, защото партийните ръководства, с едно изключение, не са поискали отлагане на изборите за осигуряване на защитата на застрашените според тях демократични ценности, а точно обратното – призовали са да се гласува. Очевидно е, че целта на техните послания към българските граждани е била да ги мотивират да ги подкрепят – чрез привличане на гласа на колебаещите се или чрез въздържане от участие на решилите да гласуват в полза на представения в негативна светлина изборен съперник.

Няма основание да се приеме, че нарушителите са действали добронамерено, за да защитят обществения интерес, поради още няколко допълнителни съображения. Първо, за случилото се в Костинброд те несъмнено са ползвали неофициални информационни източници от структури на изпълнителната и съдебната власт, както и от медиите. Второ, лансирали са такава теза за очакваната от тях „фалшификация”, която с нарастването на броя на намерените в печатницата в Костинброд бюлетини все повече се доближава до абсурда при съобразяване на законоустановената технология на изборния процес и отчитане на изборните резултати. Убедени сме, че няма и не може да бъде намерен разумен отговор на въпроса как свръхпроизведените бюлетини ще бъдат транспортирани в рамките на едно денонощие до всички кътчета на страната, а дори и в чужбина, и най-вече как ще подменят съдържанието на избирателните урни при положение, че изборите се провеждат от секционни комисии, в които са представени различните партии и коалиции (чл. 15, ал. 3 ИК), съществува забрана за изнасяне на урните от изборното помещение (чл. 178, ал. 1 ИК), гласуването се извършва публично под непрекъснатия контрол на застъпници на кандидатските листи,

представители на партии, коалиции и инициативни комитети, независими наблюдатели и журналисти (чл. 192, ал. 2 и чл. 193, ал. 2 ИК), като същите лица могат да присъстват и при отварянето на избирателните урни и установяването на резултатите от гласуването, наред със самите кандидати (чл. 210 ИК). Нима „обвинителите” от 11 май 2013 г. в онази силно драматизирана от тях ситуация са изгубили доверие в собствените си представители. Трето, съзнавайки явната несъстоятелност на основното твърдение относно механизма на фалшифициране на изборите, отделни представители на същите политически сили са развили и алтернативна теза, че свръхпроизводството ще се използва за т.нар. „контролирано гласуване”, при което гласоподавателят поставя в урната предварително попълнена и подпечатана бюлетина и изнася от изборното помещение бюлетината, която му е предоставена от секционната комисия. Дори и да се допусне твърде нереалистичната възможност за масовото прилагане на този механизъм, съвсем не са необходими толкова огромен брой допълнителни бюлетини. Четвърто, нарушителите на забраната за агитация в предизборния ден, които иначе са политици с опит, твърде безкритично и повърхностно са свързали партийната обвързаност на собственика на печатницата, отпечатала количеството бюлетини извън поръчаните, с тезата за изградена от политическия им опонент цялостна престъпна организация за фалшифициране на действителните изборни резултати. Впрочем информация, релевантна към горепоставения въпрос, би могла да се съдържа в образуваното предварително производство за „случая Костинброд”, но за съжаление мнозинството в КС отказа да бъдат изискани съответните писмени материали, поради което в тази част подписахме определения по допустимостта от 29.05.2013 г. с особено мнение.

Вярно е, че в редица държави не съществува забрана за агитация в предизборния ден. У нас тя е установена не само за да се даде възможност на избирателите в спокойна и необременена от политически послания атмосфера да формират свободно волята си по въпроса кой политически субект да подкрепят, но е насочена и към избягване на последиците от присъщата за страната негативна кампания в последния момент, при която засегнатите партии, коалиции и кандидати не разполагат с минимално необходимото време да отговорят на злепоставящите ги нападки. В тази насока разпоредбата на чл. 133, ал. 6 ИК не е случайна – тя отчита националната специфика на политическото противопоставяне, при което много често разумното излагане на различните управленски идеи, при спазване на дух на толерантност и уважение към опонента, отстъпва място на манипулиране на емоциите на избирателите,

включително и чрез „акции“, повече или по-малко характерни за стила и методите на тайните служби.

Подкрепихме крайното решение на КС за отхвърляне на искането, защото наистина при събраните доказателства не може да се направи категорично заключение, че установеното закононарушение е повлияло съществено върху изборния резултат. Споделяме виждането на мнозинството съдии, че социологическите проучвания, на които се позовават вносителите, не могат да послужат като сигурна основа за такъв извод. Искаме обаче изрично да изтъкнем, че нарушението по чл. 133, ал. 6 ИК би било конституционно нетърпимо, ако беше установено, че държавни органи и институции, които поначало са длъжни да пазят неутралитет в политическата борба, чрез своите представители съзнателно са действали в синхрон с нарушителите. Такива доказателства няма, разбира се с уговорката, че воденото предварително производство не е на разположение на КС при решаване на конституционния спор. Все пак, въпреки че в някои аспекти биха могли да се предявят претенции към законосъобразността и целесъобразността на отделни действия на ангажираните по случая от 10-11 май 2013 г. компетентни органи, официалните съобщения на ЦИК и прокуратурата правилно са били насочени към успокояване на възникналото обществено напрежение, като гражданите са били уверени, че са взети мерки да не бъде опорочен техният вот.

Съдия:

Ружен Ненков

Съдия:

Кали Маркова

Съдия:

Анастас Анастасов